

Metropolitutkimusseminaari 25.11.2015

Jakamistalous, kaupunkiaktivismi ja kaupunkilaiset

Kaupunkiaktivismi metropolin voimavarana

Pasi Mäenpää, Helsingin yliopisto, sosiaalitieteiden laitos

Maija Faehnle, Helsingin yliopisto, sosiaalitieteiden laitos ja Suomen ympäristökeskus

Kansalaisyhteiskunta muuttuu, hallinnon kannattaa mukautua

- Moni tarttuu omien ja yhteisten elinolojen kehittämiseen itse toimeen **aktivistina, omaehtoisella toiminnalla**
- Uudet tavat organisoitua ja toimia tuovat **merkittäviä mahdollisuuksia myönteisiin kehityssykyksiin**
- Osa suurta yhteiskunnallista muutosta, jossa kansalaisyhteiskunnan **uudelleenorganisointuminen** muokkaa **valtiota** ja **uudet vaihdannan muodot** muuttavat **markkinoita ja taloutta**

Visio 1: Yhteiskunnan työnjako

Kaupunkilaiset **ottavat itselleen tehtäviä**, jotka ovat perinteisesti kuuluneet viranhaltijoille ja edustukselliselle päätöksenteolle

- Vaihtoehtosuunnitelmat, suunnitteluovellukset, kaupunkikehittämishankkeet, itse tehty skeittipuisto
- Sähköiset palvelut mm. kuljetuksiin, kierrätykseen
- Sosiaalipalvelut: turvapaikanhakijoiden auttaminen, ympäristömummot ja -vaarit päiväkodeissa

Visio 2: Talous ja markkinat

**Jakamis/vertais/alustatalouden myötä
markkinaehtoinen hyödykkeiden ja palvelujen
tuotanto ja jakautuminen muuttuvat**

- Yhteiskäyttöiset tilat, kulkuvälineet
- Vertaispalveluja mm. pop-up-ravintolat, kimpapakyydit
- Lähiruokaverkostot: suoraankinta tuottajilta
- Palveluiden vaihto ja uudet valuutat mm. aikapankit, "tovi"
- Tavaroiden vertaisvuokraus, lainaus, kierrätys mm. Kuinoma-palvelu, FB-nettikirpputorit

Visio 3: Valta ja koheesio

Sekä **yhteiskunnallinen valta** että **koheesio** muuttuvat – oletusarvoisesti tasaveroisempaan ja yhteisöllisempään suuntaan

- Post-participation: yksilöt ja ryhmät vapautuvat ja valtaistuvat toimimaan itse keskenään ja markkinoilla – ei suhteessa valtioon
- Hallinnon rooli mahdollistaa, tukea kumppanina – tai pysyä poissa
- Päätöksentekoa joukkoistetusti: some, joukkorahoitus
- Aktivismietiikan kimppu: ekologisen, yhteisöllisen, reilun ja toimivan elämän tavoittelu
- Erilaisia aktivismeja kaikille vai kasautuminen yksille?
- Osa ei valtaistu – uusi yhteiskunnallinen jakolinja (mutta saattavat silti hyötyä passiivisesti)

Neljäs sektori

”Kansalaistoiminnan alue, joka organisoituu perinteisen järjestötoiminnan ulkopuolella. Tämä **toimintaan** keskittyvä aktivismi on nousussa, ja kansalaiset ovat siinä ottamassa tähän asti edustukselliselle päätöksenteolle, julkisvallalle ja kolmannelle sektorille kuuluneita tehtäviä itselleen. Neljännen sektorin nousu muuttaa yhteiskunnan pelikenttää, jolloin **sektorien suhteet ja työnjako tulee määritellä uudelleen.**”

kaupunkiaktivismi.wordpress.com/kasitteita

Neljäs sektori

Kolmas sektori

KANSALAISET

Naapuriapu,
kaupunkiliikkeet,
ruokaosuuskunnat,
Ravintolapäivä...

Järjestöt

Itseorganisoituva kaupunki

*Palvelumallit,
kumppanuudet*

Demokratia

*Yhteis-
kunnallinen
yrittäjäyys*

Hallinta

*Innovaatio-
ympäristöt*

*Uusi
yrittäjäyys*

JULKINEN

YKSITYINEN

Kansalaistoiminnan stereotyypit

**Perinteinen järjestö-
mäinen: 3. sektori**

**Uudentyyppinen:
4. sektori**

-
- Organisoituminen: järjestö
 - Some apuna
 - Vaikuttaminen valmistelun ja päätöksenteon kautta
 - Kokouksia, lausuntoja
 - Vaikutusvalta
 - Kumppanina kaupunki
 - Edustavuus
 - Jatkuvuus
 - Edunvalvonta
 - Hallittu kokonaiskehitys
 - Myös vastustamista, NIMBY
- Organisoituminen: esim. vain some-ryhmä
 - Some keskeinen
 - Hakkeriasenne vaikuttamiseen
 - Tapahtumia, toimintaa, DIY
 - Yhteisöllisyys
 - Verkostoituminen, yritykset ym.
 - Näkyvyys
 - Hetkellisyys
 - Uuden keksintä
 - Avoimuus, jakaminen
 - Proaktiivisuus, YIMBY

Kaupunkiaktivismi metropolin voimavarana -hanke

- Miten kaupunkiaktivismi eli kansalaisten paikalliset organisoitumisen ja toiminnan muodot palvelevat kaupunkien kehittämistä?
- Miten kaupunkien kannattaa tukea ja hyödyntää niitä?
- Tarkastelussa **ekologinen kestävyys, innovaatiopolitiikka, yhteisöllisyys ja osallisuus**
- Kohti aktivistien, muiden kansalaisten ja hallinnon **hyvää kohtaamista**, yrityksiä ja tutkimustoimijoita unohtamatta

Taustaa: Tutkimusympäristö ja rahoitus

Tutkijat

- yliopistotutkija, dosentti **Pasi Mäenpää** (HY, sosiaalitieteiden laitos)
- tutkija, FT **Maija Faehnle** (HY/Suomen ympäristökeskus)

Lisäksi

- yliopistonlehtori, dosentti **Maaria Linko**, Avoin yliopisto: tutkimusta ja kenttäkurssi
- professori emeritus **Harry Schulman**: ohjausryhmän pj.
- aktivismiopintopiiri: tee-se-itse-aktivismi (**Mikko Turunen**), yhteisötao (**Jutta Harjunen**), ruokapiirit (**Salla Nurminen**) poliittiset liikkeet (**Anna-Maija Halme**), ekologisen kestävyden systeemidynamiikka (**Katri Pulkkinen**), aktivistinen kaupunkisuunnittelu (**Johanna Laukkanen**), aktivistinen kaupunkiviljely ja yhteishallinta (**Krista Willman**), kaupunki somen käyttäjänä (**Tuuli Lehtonen**), some kaupunkisuunnittelussa (**Pilvi Nummi**)
- hankekumppanit: **YM, VM, OM, Ara, Syke, Kuntaliitto, Helsinki** (Osallisuus- ja arviointiyksikkö, Lähiöprojekti, Kulttuurikeskus, Tietokeskus, Nuorisoasiainkeskus), **Espoo, Vantaa, Lahti**

Rahoittajat

- **Kaupunkitutkimus ja metropolipolitiikka -ohjelma** (2015–2016)
- **Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus Ara** (2015)
- sekä valtiovarainministeriö ja ympäristöministeriö

Osallistavaa toimintatutkimusta avoimesti tietoa jakaen

- Tapaamiset/haastattelut (muistiot blogissa)
- Osallistuminen aktivismeihin (mm. ruokapiirit, REKOt)
- Ohjausryhmätyöskentely
- Muut työpajat (Demokratiapäivä, Lahti)
- Aktivismiopintopiiri
- Esitykset kursseilla ja seminaarissa
- Viestintä: blogi, FB-ryhmä, sähköpostilista, (Twitter)

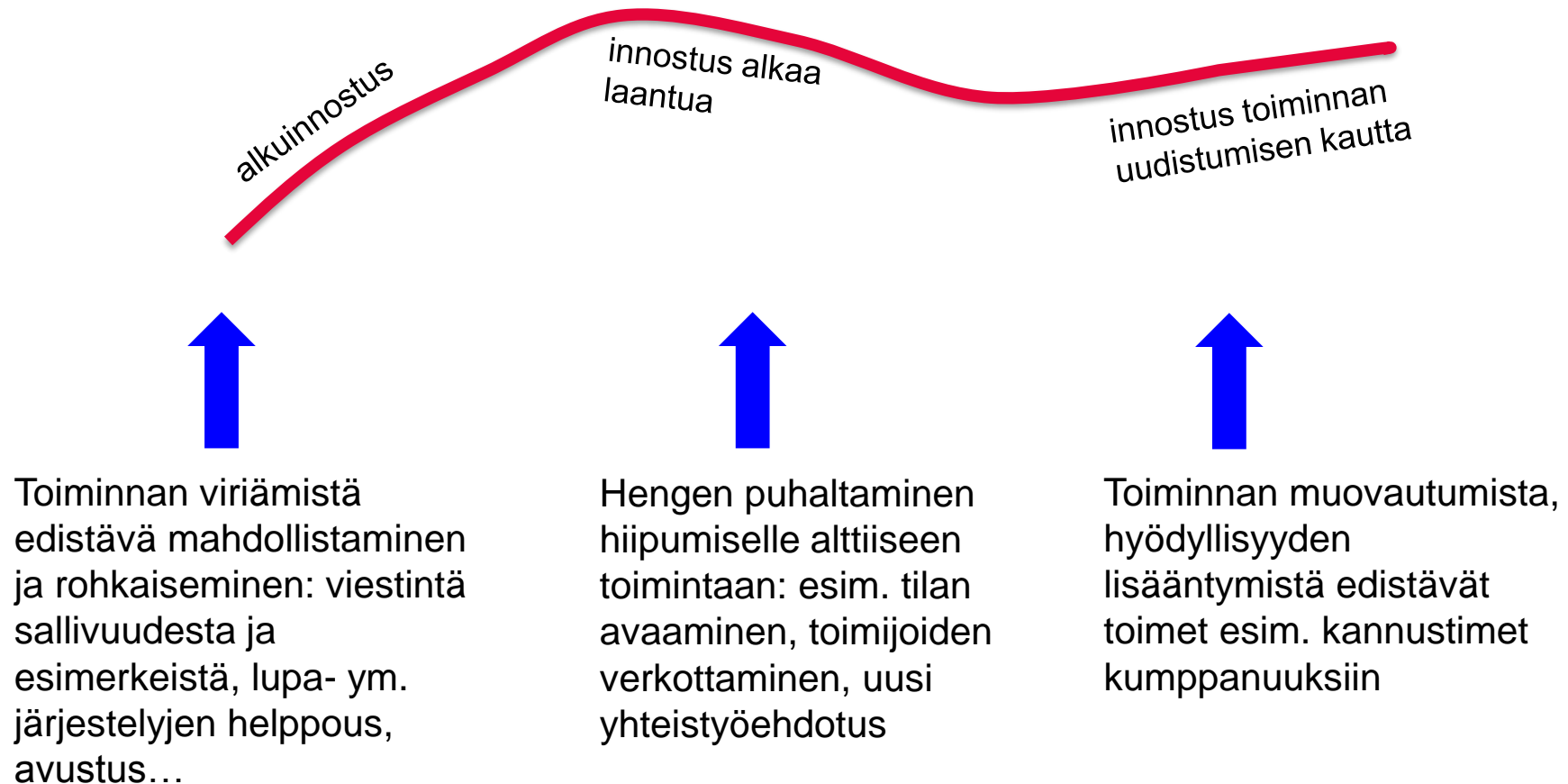

Havainnot tähän mennessä

- Byrokratiaa pelätään enemmän kuin sitä onkaan
 - > tarvitaan iso **ilmapiirin muutos** – ”byroslaviasta” ”sallimaahan”!
- Tasapuolisuuden vaatimus alueiden tai toimijoiden suhteen ehkäisee kaupungin tukea aktivismeille
 - > tukikriteerit ja -muodot **uuteen harkintaan**
- Viralliset prosessit **eivät tunnista** ja tunnusta aktivistiryhmien **asiantuntijuutta** (esim. varjokaavat)
 - > demokratia-ajattelusta **resurssi-ajatteluun!**
- Kansalaisyhteiskunta toimii **somessa ja avoimella datalla**
 - > Näiden hyödyntämisessä **paljon käyttämätöntä potentiaalia**

Tukemisen mahdollisuuksia aktivismien elinkaarien eri vaiheissa

Kumppanien kanssa kohdennettuja T&K-tehtäviä

- Espoo: somehallinto, Espoo some-edelläkävijäksi!
- Vantaa: sosiaalinen näkökulma (eriarvoisuuden vähentäminen, sosiaalinen jakamistalous)
- Helsinki: hallinto kaupunkisuunnitteluaktivismien ja haktivismien (mm. sovelluskehittäjät) tukijana ja hyödyntäjänä, jatkuva kohtaamiskäytäntö
- Lahti: ”täsmäkohtaaminen”, keskusteluyhteyksien avaaminen
- YM ja OKM: kansalaistoiminnan normien purku (tapahtumat, rakentaminen)
- VM: jakamis/vertais/alustatalous (verotus, sääntely, palvelutuotannon resursointi)

Lisää kumppanien kanssa kohdennettuja T&K-tehtäviä

- Kuntaliitto, Tampereen yliopiston Kuntasäpinää 2015 -hanke: kuntien ja 4. sektorin kumppanuuden kehittäminen (työpaja, tulevaisuuskuvat, teesit, seminaari eduskunnan tulevaisuusvaliokunnassa)
- ARA: Aktivismit voimavarana ostoskeskusten kehittämisessä julkisina tiloina; tulosten juurruttaminen
- SYKE, Tieto käyttöön, parempia päätöksiä -hanke: aktivistit rakennetun ympäristön tietojen käyttäjinä
- Forum Virium: aktivismeista yritystoimintaa, Kalasataman nopeiden kokeilujen ohjelman seuraaminen

Tuloksia 2016

- Suositukset kaupunkien ja valtion toimenpiteiksi asukkaiden aktiivisuuden ja osallisuuden edistämiseksi
- Välineitä osallisuuden tukemisen onnistumisen arviointiin ja seurantaan
- Aktivismien luokittelut (mm. aiheet, elinkaaret, luonteet)
- Huoneentaulut hallinnon toimijoille ja aktivisteille
- Aktivismitietopankki mm. tapausesimerkeistä – yhteydessä vapaaehtoistoiminta-portaaliin
- Muuta, mitä? Kertokaa ehdotuksia!

Kiitos!

**Tervetuloa mukaan keskusteluun
Facebookissa ja blogissa!**

www.facebook.com/groups/kaupunkiaktivismi
kaupunkiaktivismi.wordpress.com

Pasi Mäenpää
etunimi.sukunimi@helsinki.fi

Maija Faehnle
etunimi.sukunimi@ymparisto.fi

